SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 51/08-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. februára 2008 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. D. Č., M., zastúpeného advokátom JUDr. M. K., M., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sp. zn. IV. Pz 74/07 zo 7. decembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. D. Č. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2008 doručená sťažnosť Ing. D. Č. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) sp. zn. IV. Pz 74/07 zo 7. decembra 2007 (ďalej aj „namietané rozhodnutie“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že podal sťažnosť na prieťahy v prípravnom konaní, o ktorej rozhodovala prokurátorka generálnej prokuratúry ako nadriadený orgán. Sťažovateľ bol generálnou prokuratúrou upovedomený, že konanie, v ktorom namietal prieťahy, bude prokurátorkou generálnej prokuratúry sledované a bude dohliadnuté na urýchlené ukončenie vyšetrovania. Napriek uvedenému sa vyšetrovanie v predmetnej veci dosiaľ neskončilo, ale uznesením sp. zn. ČVS: ORP-1470/2-OSV-B1-2006-Bi bolo proti sťažovateľovi začaté trestné stíhanie. Proti tomuto uzneseniu *„podal sťažovateľ mimoriadny opravný prostriedok – podnet na zrušenie rozhodnutia v prípravnom konaní. Jeho prijatie potvrdila GP prostredníctvom dotknutej prokurátorky Dr. Ľ. CH. dňa 22. 8. 2007. Sťažovateľ obratom podal dňa 3. 9. 2007 podnet – návrh na vylúčenie prokurátorky Dr. Ľ. CH. u ktorej mal sťažovateľ pochybnosť o nezaujatosti pre jej pomer k prejednávanej veci v zmysle § 31 TP. Generálna prokuratúra prostredníctvom prokurátorky Dr. Ľ. CH. o jeho sťažnosti rozhodla tak, že nevylučujem sa z konania..... Svoje rozhodnutie riadne neodôvodnila“.*

V nadväznosti na uvedené sa sťažovateľ odvoláva na judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej len „Jasne a jednoznačne odôvodnené meritórne rozhodnutie alebo rozhodnutie procesnej povahy tvorí súčasť základného práva na súdnu ochranu. (II. ÚS 6/03)“. Proti uzneseniu, ktorým sa označená prokurátorka nevylúčila z konania, podal sťažovateľ generálnej prokuratúre sťažnosť, ktorú riaditeľ jej trestného odboru zamietol. V odôvodnení tohto rozhodnutia sa konštatuje, „že prokurátorka je nezaujatá, lebo o prvom podnete na prieťahy v tom istom konaní rozhodovala ako odvolací orgán /nadriadený prokurátor/ a teraz o tej istej skutkovej veci rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku ako radový prokurátor GP, ktorým sťažovateľ žiada zrušiť rozhodnutie odvolacieho orgánu o postupe OČTK v tej istej veci“.

S takouto argumentáciou sťažovateľ nesúhlasí a poukazuje na to, že *„Požiadavka nestrannosti sa rozlišuje nestrannosť subjektívna a nestrannosť objektívna. Táto objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával. Práve tu sa uplatňuje teória zdania, podľa ktorej nestačí,*

že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký objektívne javiť v očiach strán. Podľa judikatúry možno vyvodiť, že do rámca skutočností spochybňujúcich nestrannosť súdu z objektívneho hľadiska patria predovšetkým rôzne prípady inkompatibility, keď sudca rozhodujúci o veci a mal s ňou do činenia predtým, resp. v jej skoršej fáze. V tomto prípade prokurátorka Dr. Ľ. CH. vystupovala ako nadriadený prokurátor, keď rozhodovala o sťažnosti a teraz ako radová prokurátorka, keď rozhoduje o tom istom základe veci toho istého subjektu, ako o mimoriadnom opravnom prostriedku napr. (I. ÚS 46/65).

Nadriadený súd, ktorý rozhoduje na základe sťažnosti účastníka rozhoduje o námietke zaujatosti zákonného sudcu v konaní, je povinný pri skúmaní subjektívnej aj objektívnej nestrannosti zákonného sudcu vziať do úvahy aj vyjadrenia zákonného sudcu v relevantných spisoch.

Opačný postup nadriadeného súdu môže mať za následok porušenie základného práva účastníka konania (sťažovateľa) zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 36 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 Dohovoru".

Sťažovateľ zastáva názor, že *„Orgán bezprostredne nadriadený orgánu, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal, v tak významnej otázke svoj právny záver uvedený v rozhodnutí nijako skutkovo ani právne neodôvodnil relevantnými argumentmi.*

Vyjadrenia dotknutého orgánu v odôvodnení uznesenia sú tak všeobecné a bez konkrétnych argumentov".

Sťažovateľ tvrdí, že nadriadený orgán nesplnil svoju povinnosť účinne sa zaoberať námietkami a jeho argumentmi, ktoré majú význam na rozhodnutie, a keďže v okolnostiach danej veci túto povinnosť nesplnil, porušil tým jeho označené práva.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo Ing. D. Č., domáhať sa svojho práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sp. zn. IV. Pz 74/07 zo 7. decembra 2007 porušené bolo.

2. Zrušuje uznesenie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sp. zn. IV. Pz 74/07 zo 7. decembra 2007 a vec vracia Generálnej prokuratúre na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. JUDr. M. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 7.938,-Sk (slovom sedemtisícdeväťstotridsaťosem slovenských korún) ktoré je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky povinná vyplatiť právnemu zástupcovi JUDr. M. K., Advokátska kancelária, M., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nestranným a nezávislým súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Z petitu sťažnosti vyplýva, že jej predmetom je namietané porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru uznesením generálnej prokuratúry sp. zn. IV. Pz 74/07 zo 7. decembra 2007. Namietaným uznesením rozhodol riaditeľ trestného odboru generálnej prokuratúry podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku o sťažnosti sťažovateľa podanej 16. novembra 2007 prostredníctvom svojho obhajcu proti uzneseniu prokurátorky generálnej prokuratúry sp. zn. IV. Pz 74/07 z 30. októbra 2007, ktorým sa v zmysle § 32 ods. 3 Trestného poriadku nevylúčila z konania vedeného pod uvedenou spisovou značkou, tak, že ju zamietol.

Generálna prokuratúra v napadnutom uznesení svoje rozhodnutie odôvodnila takto:

„Na základe podanej sťažnosti som preskúmal zákonnosť napadnutého uznesenia, ako aj postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu a dospel som k záveru, že sťažnosť nemožno považovať za dôvodnú.

Podľa § 31 odsek 1 Trestného poriadku z vykonávania úkonov trestného konania je o. i. vylúčený prokurátor, u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní. Podľa § 31 odsek 3 Trestného poriadku z rozhodovania o sťažnosti na nadriadenom orgáne je vylúčený prokurátor, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal, dal naň súhlas alebo pokyn.

Podľa § 52 odsek 1, 2 Zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov prokurátor musí byť vylúčený z konania a rozhodovania veci a z vybavovania podnetu, ak so zreteľom na jeho pomer k prejednávanej veci, účastníkom konania, stranám v konaní, alebo k ich zástupcom alebo k podávateľovi podnetu možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Postup pri vylúčení prokurátora v trestnom konaní ustanovuje osobitný zákon /trestný poriadok/.

Podľa §32 odsek 3 Trestného poriadku o vylúčení z dôvodov uvedených v § 31 oznámených niektorou zo strán rozhoduje orgán, ktorého sa tieto dôvody týkajú. V tomto prípade to bola JUDr. Ľ. Ch., ktorá sa pri rozhodovaní o vznesenej námietke zaujatosti dôsledne riadila aj ostatnými uvedenými ustanoveniami zákona, ktoré pri svojom rozhodnutí aj správne aplikovala a s ktorej dôvodmi, uvedenými v napadnutom uznesení je potrebné sa stotožniť.

Pri rozhodovaní o sťažnosti neboli, zistené žiadne okolnosti, spochybňujúce nezaujatosť prokurátorky - skutočnosť, že táto rozhodovala o podnete ako nadriadený prokurátor v zmysle § 34 Zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov nie je dôvodom na spochybnenie jej objektivity pri rozhodovaní o návrhu na postup podľa § 363 Trestného poriadku. Takýto postup nie je zákonom vylúčený, naviac keď v obidvoch veciach konala len ako prokurátorka generálnej prokuratúry a nie aj ako prokurátorka inej, nižšej súčasti prokuratúry.

Taktiež nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že tu možno aplikovať ustanovenie § 31 odsek 3 Trestného poriadku, podľa ktorého z rozhodovania o sťažnosti na nadriadenom orgáne je vylúčený prokurátor, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal, dal naň súhlas alebo pokyn. V konaní o podnete Ing. D. Č. /vec vedená pod zn. IV/1 GPt 749/02/, JUDr. Ľ. Ch. vyhodnocovala správnosť a zákonnosť namietaného postupu prokurátora okresnej prokuratúry v trestnej veci obv. Vojtecha Maka, ale nie existenciu skutočností, smerujúcich k vyvodeniu trestnoprávnej zodpovednosti voči Ing. D. Č. pre trestný čin ohovárania podľa § 373 odsek 1 Trestného zákona - v tomto smere nevydala žiaden pokyn, ani nevyjadrila súhlas s takýmto postupom.

S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti som rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.“

Uvedený postup generálnej prokuratúry, riaditeľa trestného odboru, pri odôvodňovaní záverov namietaného rozhodnutia vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom prokurátora generálnej prokuratúry nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť ich právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonných predpisov generálnou prokuratúrou možno uvažovať len v prípade, ak by sa tieto natoľko odchýlili od znenia príslušných zákonných ustanovení, že by sa tým zásadne poprel ich účel a význam. Ústavný súd nezistil, že by namietanému rozhodnutiu bolo možné vyčítať jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti uzavrel, že skutkové alebo právne závery krajského súdu nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Takto koncipované odôvodnenie dalo odpoveď na skutkovú a právnu podstatu sťažovateľom podaného návrhu na vylúčenie prokurátorky trestného odboru generálnej prokuratúry, a preto jeho obsah neosvedčuje okolnosti naznačujúce príčinnú súvislosť s možným sťažovateľom namietaným porušením jeho označených práv.

Podľa názoru ústavného súdu bolo preto potrebné posúdiť sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd nad rámec uvedeného odôvodnenia v súvislosti s napadnutým rozhodnutím poznamenáva, že sťažovateľ sa v tomto prípade domáha, aby ústavný súd na základe ním namietaných pochybení orgánu činného v trestnom konaní v počiatočnom štádiu trestného stíhania vyslovil porušenie jeho označených práv.

Ústavný súd pripomína, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí. V danej veci preto nepovažoval za potrebné obšírnejšie sa zaoberať argumentáciou sťažovateľa, pretože aj v prípade opodstatnenosti jeho tvrdení existujú možnosti nápravy v ďalšom priebehu trestného konania.

Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným orgánom verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. III. ÚS 207/04, I. ÚS 34/05, I. ÚS 127/05).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd ďalej poznamenáva, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho skončenie procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenie znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré nebolo odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 64/04). Z toho dôvodu námietky sťažovateľa týkajúce sa porušenia jeho práv treba v kontexte uvedeného považovať za predčasné a ústavný súd jeho sťažnosť v tejto časti odmietol aj pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2008